

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת קודש פרשת עקב

י"ח במנחם-אב

מנחה: פרקי אבות – פרק ה.

יום שני

כ' במנחם-אב

יום היארצייט-הילולא של הרה"ג הרה"ח המקובל ר' לוי-יצחק שניאורסון נ"ע, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, דור חמישי, בן אחר בן, לכ"ק אדמו"ר הצמח-צדק. נאסר והוגלה על עבודתו בהחזקת והפצת היהדות, ונפטר

בגלות¹ בשנת ה'תש"ד, בעיר אלמא-אטא, קאזאחסטאן (ברית-המועצות לשעבר), ושם מנוחת-רכבוד².

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג להתועד ביום זה (וכשחל בימות החול, היה מסיים מסכת בתחילת ההתועדות)³.

וכתב הרבי: "ועלי החוב והזכות גדול להציע ולבקש וכו' – ללמוד בהתועדות מתורתו, ולנרב ביומא דין לז"נ [=לזכות נשמתו]..."⁴. * ביום כ' במנחם-אב תשכ"ד – עשרים שנה לפטירת אביו ז"ל – יסד כ"ק אדמו"ר את 'קרן לוי יצחק' על-שם אביו ז"ל⁵.

5) מטרתו – לעזור בהלוואות במיוחד למוסדות חינוך על-טרת הקודש ולמלמדי לימודי-קודש – ספר-המנהגים שם. וראה ליקוטי-שיחות, כרך כג, עמ' 270, אודות המגביות והנתינות המיוחדות לצדקה בימי סגולה (ובארוכה – התועדות) תשמ"ה ח"א עמ' 651 ואילך. ובהתועדות תשמ"ו ח"ג עמ' 593 ואילך שזה שייך גם לנשים וטף), שזהו דבר הפשוט שא"צ להזכירו במפורש בכל שנה, ומי שלא נתן – ישלמנה בימים שלאחרי זה, עיי"ש.

1) בעניין ההסתלקות [שהיתה אצל] קודם זמנו ומשמעותה בעבודת ה', ראה יתרת-מנחם – התועדות, כרך ו, עמ' 117 וכרך ט עמ' 106.
2) תולדותיו – בספר 'תולדות לוי-יצחק' (הוצאה רביעית – קה"ת, כפר חב"ד תשנ"ה). תצלום מצבתו שם ח"ג עמ' 764 ר' 832.
3) ספר-המנהגים, עמ' 100.
4) בשולי מכתב (כללי-פרטי) מוצאי ת"ב ה'תשד"מ, ליקוטי-שיחות, כרך לט, עמ' 231.

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרכט

ערב שבת-קודש
פרשת עקב

י"ז במנחם-אב ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם-משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן-יודא ור' יוסף-יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישע"י ע"ה דייטש

צנרת פלסטיק במקווה

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

הנני למסור בזה שאלה שהפניתי בנדון לכמה מרבני חב"ד, ותשובה שקיבלתי עליה.

שאלה: בעניין צנרת פלסטיק במקווה, שהרבי באיגרות-קודש (חכ"ב עמ' רנו, נעתק בליקוטי-שיחות, כרך יז, עמ' 477 ובישערי הלה ומנהג' יו"ד סי' ג) פוסל עפ"י פסק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בגומי (טבעי) – אג"ק כרך י"א עמ' קעז), ובמקום אחד (אג"ק ח"ד עמ' תקל"ב) פוסק לפסול אפילו בדיעבד, להחליף את המים וכו' –

הנה בספר טהרת-מים סי' נא מביא דעת מהרש"ם וכו' בגומי טבעי ומלאכותי וכן בסי' נב דן בפלסטיק (בדרך כלל – להקל)*, אבל בעמ' קצט שם כותב שהרב לנדא ז"ל אמר לו שיש בידיו תשובת אדמו"ר מהורש"ב להחמיר בזה. וברשימה הידועה של הרב לנדא (הנדפסת בין השאר בספר-המנהגים עמ' 83, בסעיף יא) אכן נאמר הדבר בצורה מוחלטת: "לא להשתמש בפקקי [לשון רבים – אולי כדי לכלול שני הסוגים, טבעי ומלאכותי?] גומי, דלפי דעת רבינו נבג"מ הוא דבר המקבל טומאה".

אמנם באג"ק אדמו"ר מהורש"ב (היחידה שבידינו בנדון – ח"ב עמ' תתצג) דן בזה, ומזכיר שיש גומי טבעי ויש מלאכותי, אך למסקנה אינו מוצא שום חשש בזה, אלא מפני "שזה דבר חדש ואין אנו יודעים בכיור מה היא מציאותה" כתב שאינו יודע אם כראי להשתדל בזה (=להשיג פקק כזה), ונעשה כפי שעושים מעולם בכל ערי ישראל במגופה של עץ ועם פאקוליע". אבל מכאן ועד לאסור בדיעבד רחוקה הדרך, לכאורה.

גם אם היתה זו מהדורה קמא, חשוב לדעת אם יש תשובה נוספת בכתב, או שהכוונה למענה בע"פ, ומהו.

* גם בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' קטו וח"ב סי' צד) מתיר בפשיטות גומי ופלסטיק, וראה הסמך בספר 'המפתח הגדול' ערך 'פלסטיק' (ג).

תשובת הרב אשר-לעמיל הכהן, רב קהילת חב"ד, ביתר עיילת:

(א) הרבי מדבר על פקק בקרקע האוצר, והפסול הוא משום ד"הווייתו על-ידי דבר המקבל טומאה".

(ב) הרבי אינו פוסל חלילה בדיעבד כשטבלה, ואפילו תטבול לכתחילה כל זמן שלא מצאו פקק של עץ. אלא רק דורש להחליף את המים לאחר שימצאו פקק של עץ, דהמקדים הרי זה משובח.

(ג) לעצם העניין של צניורות פלסטיק שמשמשים בהם כיום בכל המקוואות בהולכת המים מהגג לאוצר, ופשוט דעדיף מצינורות של מתכת. ב"ה זכיתי לסדר דבר מתוקן לזה, היינו שלא תהיה הווייתו על-ידי דבר המקבל טומאה, וזאת על-ידי הוספת מרצפת נקובה בסוף צינור הפלסטיק, כדי שמי האוצר או מי העיר ייכנסו לבור הטבילה דרך המרצפת המנוקבת, ואז תהיה הווייתו על-ידי טהרה. וב"ה תיקון זה נתקבל בימרכו לטהרת המשפחה וכבר עושים כן במקוואות הנכונים על ידם.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ז במנחם-אב ה'תשס"ו – כ"ד במנחם-אב ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ז במנחם-אב	וראיתי לחלק... בעזרת ש-ד.	מצות עשה. א מצוה ראשונה... פג להביא... שמה.	השרשים.
ש"ק	י"ח במנחם-אב	משך חסדך וגוי... ספר המדע והוא ספר ראשון... הלי יסודי התורה... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פד להקריב... קסו לשבות... קדש.	מ"ע א. מל"ת א. מ"ע ב.
א'	י"ט במנחם-אב	פרק ד-ו.	קסו לשבות... רמח לדון... אין לו.	מ"ע ג. ד. ט.
ב'	כ' במנחם-אב	פרק ז-ט.	מצות לא תעשה. א מצוה ראשונה... קנב שלא לשבור... בו.	מל"ת סג. סה. מ"ע קעב.
ג'	כ"א במנחם-אב	פרק יו"ד. הלי דעות... בפרקים אלו. פרק א-ב.	קנב שלא להוציא... רמד שלא לגנוב... ממון.	מל"ת סד. מ"ע ח. ו. רו.
ד'	כ"ב במנחם-אב	פרק י"ה.	רמה שלא לגוול... ששה שלא ירבה... מאד. אלו הם... ובין לא תעשה.	מ"ע רז. מל"ת שב. מ"ע רה. מל"ת שג.
ה'	כ"ג במנחם-אב	פרק יז-יז. הלי תלמוד תורה... בפרקים אלו. פרק א.	וראיתי לחלק... ספר המדע הלכותיו... ספר נשים... וחי מצות לא תעשה.	מל"ת רנו. שא. ד. ש. שה.
ו'	כ"ד במנחם-אב	פרק י"ח.	ספר קדושה הלכותיו... ספר קרבנות... וי"ט מצות לא תעשה.	מ"ע יא.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	צות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', י"ז באב	3.46	4.22	5.08	6.07	9.26	12.46	1.19	7.28.9	7.55
ש"ק, י"ח באב	3.47	4.23	5.08	6.08	9.26	12.46	1.19	7.27.9	7.54
א', י"ט באב	3.48	4.24	5.09	6.08	9.27	12.45	1.19	7.26.9	7.53
ב', כ' באב	3.50	4.25	5.10	6.09	9.27	12.45	1.19	7.25.8	7.52
ג', כ"א באב	3.51	4.26	5.11	6.10	9.27	12.45	1.18	7.24.8	7.51
ד', כ"ב באב	3.52	4.27	5.12	6.10	9.27	12.45	1.18	7.23.7	7.49
ה', כ"ג באב	3.53	4.28	5.12	6.11	9.28	12.45	1.18	7.22.7	7.48
ו', כ"ד באב	3.54	4.29	5.13	6.12	9.28	12.44	1.17	7.21.6	7.47

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
עקב	6.52	8.05	7.07	8.08	6.50	8.08	7.08	8.05
ראה	6.44	7.57	7.00	8.00	6.52	8.00	7.01	7.59

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
 כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

כמה ארך-אפיים לפניו

עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפיים לפניו, שכל הדורות היו מבעיניו ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול. עשרה דורות מנח ועד אברהם להודיע כמה ארך אפיים לפניו, שכל הדורות היו מבעיניו ובאין עד שבא אברהם אבינו וקיבל שכר כולם (פרק ה, משנה ב)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

להודיע כמה ארך אפיים לפניו – אף אתה אל תתמה שהאריך לעובדי כוכבים כל השנים הללו שהן משתעבדין בבניו, שיותר האריך לדורות שמאדם ועד נח, ואחר-כך נשטפו. וקיבל עליו שכר כולם – עשה מעשים טובים כנגד מה שהיה ראוי שיעשו כולם, לפיכך נצולו כולם בזכותו, וכמו שנטל עליו עול מצוות בעולם-הזה כנגד כולם, כך קיבל בעולם-הבא שכר כנגד כולם.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

במשנה הקודמת פירט התנא שני טעמים לכריאת העולם בעשרה מאמרות. א) להיפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם, ב) ולייתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם. ומשנתנו ממשיכה בשני עניינים אלו: א) הדורות מאדם עד נח היו רשעים שאיבדו את העולם, והקב"ה נפרע מהם במי המבול. ב) גם הדורות מנח עד אברהם היו מבעיניו ובאין, אבל אברהם "קיים" את העולם, הוא פעל קיום גם בדורות שקדמו לו, ולכן היה "שכר כולם" ואברהם קיבל שכר זה. אבל עדיין אינו מובן: מדוע היה אפשר לפעול "קיום" רק בדורות שמנח ועד אברהם ולא באלה שמאדם ועד נח?

והביאור: יש שני סוגי רע. א) דברים שהם רע גמור ואין בהם טוב כלל. דברים אלו צריכים לאבד, בחינת "שבירתן זוהי טהרתן". ב) דברים שאין בהם טוב גלוי, אך יש בהם ניצוץ של טוב. עם דברים אלו יש להתעסק עד שמקיימים אותם, על-ידי זה שמהפכים אותם מרע לטוב.

ובנידון-דין: הרע של הדורות עד נח היה רע גמור, המאבד את העולם, ולכן הביא הקב"ה עליהם את המבול ונמחו כליל; מה-שאין-כן הרע של הדורות עד אברהם היה כזה שאפשר להפכו לטוב, וכשבא אברהם ו"קיים" את העולם ותיקן והשלים כל עשרת הדורות, אז קבל שכר כולם. ושתי תקופות אלו יש גם ב"עולם קטן" – בעבודת האדם. כשאדם שקוע בעניינים בלתי רצויים במשך "עשרה ימים" שלמים ואף על פי כן "טוב לו", הרי אפשר שיתברך בלבבו לאמר "שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך". ולכן אמר התנא, שסיבת הדבר היא רק משום שהקב"ה ארך אפיים וזה ייפסק ככלות הזמן הקצוב. ומכיוון שכן, צריכה להיות העבודה ד"הביא עליהם את מי המבול", כלומר: למחות ולבטל כליל את העניינים הבלתי-רצויים.

אבל עבודה זו אינה מספיקה עדיין, דהרי חסרים העניינים הטובים שהיה עליו לפעול במשך "עשרה ימים" אלו; ולכן צריכה להיות גם העבודה דאתהפכא חשוכא לנהורא, לתקן ולהשלים מה שהחסיר בימים הקודמים ול"קיים" אותם, ועד שיקבל שכר כולם.

(משיחת שבת פרשת חוקת תשל"ז – על-פי רשימת השומעים בלבד)

עבודת ה' מתוך שלום וחיבור

לשיטת בית שמאי, ששורש נשמתם נגבורה – על האדם למלא את השליחות שהוטלה עליו, ויהי-מה! □ בית הלל, שהנהגתם במידת הרחמים, סוברים שיש מקום להתחשבות בבני-אדם "יושבי בתי חומר" □ רבי עקיבא, מקור החסד, מרחיק לבת אפילו יותר מבית הלל □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

דאיש ואשה ביחד, וכיוון שנשארים ביחד אזי צריך להיות שלום ביניהם, דאם-לא-כן, קרינן ביה "אל" תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך.³

אבל לשיטת בית הלל אין חיוב להתעקש על שלום-בית עד קצה האחרון, אלא, אם הקדיחה תבשילו, היינו, שרואה שאינה חפצה למלא רצונו כו', הרי זו סיבה מספקת לבטל את כל עניין הבית.

ורבי עקיבא סבירא ליה יתירה מזו – שאפילו אם היא עושה רצון בעלה, אבל משום מה אינה מוצאת חן בעיניו, אזי אפשר להיות מציאות הגט.

ב. וצריך להבין, דלכאורה, פלוגתא זו בין בית שמאי ובית הלל ורבי עקיבא, היא היפך שיטתם בכל הש"ס:

ידוע הכלל שבית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא (מלבד עניינים אחדים שהם "מקולי בית שמאי וחומרי בית הלל", כפי שנימנו

א. נהוג תמיד – מכמה טעמים – להתחיל בעניין של "סיום". וכיוון שלומדים עתה מסכת גיטין, ייערך הסיום על מסכתא גיטין. והנה, בהצעת התנאים לכללות מציאות הגט והגירושים – שנינו במשנה האחרונה דמסכת גיטין:

"בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה ערוות דבר, שנאמר כי מצא בה ערוות דבר. ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו, שנאמר כי מצא בה ערוות דבר (או ערוה או שאר דבר סרחון). רבי עקיבא אומר אפילו (לא מצא בה לא ערוה ולא דבר, אלא) מצא אחרת נאה הימנה, שנאמר והיה אם לא תמצא חן בעיניו".

לשיטת בית שמאי יש להשתדל בעניין שלום-בית עד קצה האחרון: אפילו אם לא מצאה חן בעיניו, ואפילו הקדיחה תבשילו – שהפירוש הפשוט בזה (כמובא גם בפוסקים⁴), שהיא עושה היפך רצונו כדי להכעיס – אף-על-פי-כן, יש להשתדל שישארו בניין הבית

(1) בסדרי הישיבה (המ"ל).

(2) צ, רע"א (ובפרש"י).

(3) ראה טור אה"ע סק"ט. וראה גם מאירי שם.

(4) משלי ג, כט.

(5) גיטין שם, סע"א.

במשנה במסכת עדיות⁶, וזהו מצד עניין ההתכללות).

ובנידון דידן: לכאורה היה אפשר לבאר שבית שמאי מחמירים ש"לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן כו".

אבל, לאמיתתו של דבר, הרי, הסיבה לכך שבית שמאי לחומרא היא – בגלל ששורשם הוא מקו הגבורה (כמבואר בפנימיות התורה⁷), ובלשון הגמרא⁸ ששמאי היה "קפדן", ומצד הגבורה והקפידא באים עניינים של דינים וחומרות.

והרי מצד תכונת הקפדנות, נעשה היחס שבין איש ואשתו באופן שאפילו דבר קל ביותר מעורר קפידת הבעל וגורם לרחק את אשתו ועד לגירושין – כפי שמצינו בגמרא במסכת בבא-בתרא⁹ בעניין "גט מקושר" (הרוש טירחא גדולה ביותר ואריכות זמן), ש"כהני... הוה קפדי טובא ומגרשי נשיהו, ועברי רבנן תקנתא אדהכי והכי מיתבא דעתייהו", היינו, שתכונת הקפדנות היא סיבה לעניין הגירושין דווקא.

וכיוון שכן, היתה צריכה להיות דעת בית שמאי שגם על דבר קל ביותר יכול הבעל להקפיד ולגרש את אשתו.

ואכן מצינו על-דרך זה בהנהגתו הקפדנית של בית שמאי – במסכת שבת¹⁰: "מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי אמר-לו גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת", "על מנת שתשימני כהן גדול" – "דחפו באמת הבניין שבידו", וגירשו מהסתפח בנחלת ה'¹¹; ואילו הלל שהיה "ענוותן"¹², ושורשו מקו החסד (היפך תכונת הקפדנות) – קיבל אותם וגיירם.

ואילו בנידון-דידן מיהלפא שימתייהו: בית שמאי אומרים שאפילו אם הקדיחה תבשילו – אסור לבעל להקפיד עליה ולגרשה, וחייב הוא לשמור על קשר הנישואין; ואילו בית הלל, ששיטתם בכל מקום היא בקו החסד, להקל, ולהשתדל בשלום ואחוה וחסד – סבירא להו שאם הקדיחה תבשילו (אף שלא מצא בה שום דבר ערווה) יכול לגרשה?

ג. ויתירה מזה – שמצינו פלוגתא דומה בין בית שמאי לבית הלל בעניין הנישואין גופא, שבה רואים הקפידא דבית שמאי והוויתור דבית הלל, היפך שיטתם כאן:

"תנו רבנן כיצד מרקדין לפני הכלה, בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא (לפי יופיה וחשיבותה מקלסין אותה), ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה. אמרו להן בית שמאי לבית הלל, הרי שהיתה חגיגת או סומא, אומרים לה כלה נאה וחסודה?! והתורה אמרה מדבר שקר תרחק!¹³ אמרו להם בית הלל לבית שמאי, לדברייכם, מי שלקח מקח רע מן השוק ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו?¹⁴"

כלומר: לדעת בית שמאי – יש להתייחס אל הכלה "כמות שהיא", וכאשר רואים בה חיסרון, אי-אפשר לומר עליה "כלה נאה וחסודה", כיוון ש"התורה אמרה מדבר שקר תרחק".

ואילו לדעת בית הלל – יש להתעלם מכל החסרונות, ואפילו אם היתה חגיגת או סומא [שהם חסרונות גדולים ביותר: "סומא" – ש"חשיב כמת"¹⁵, שזוהי ירידה ונפילה הכי גדולה שיכולה להיות אצל אדם חי, שעם היותו חי, מכל-מקום חשוב הוא כהיפך הדבר; ו"חגיגת" – חיסרון בהרגל שהוא המעמיד את

10 ק.ס.ב.

11 לא.א.

12 ע"פ לשון הכתוב – שמואל-א, כו.ט.

13 משפטים כג.ז.

14 כתובות טז, סע"ב ואילך (ובפרש"י).

15 נדרים טד, סע"ב. וש"נ.

6 פ"ד ופ"ה.

7 ראה תניא אגה"ק סי"ג.

8 ראה זח"ג רמה.א. טעה"צ להרח"ו פ' תצא.

9 לקו"ת שה"ש מ.א. מח.ג. ובכ"מ.

10 שבת ל, סע"ב.

– לרבות תלמידי-חכמים". כתוצאה מכך שבני-ישראל נהגו במשה ביראה והדרת הכבוד, כדכתיב (תשא לד), "וייראו מגשת אליו" – "מילתא זוטרתא" להם להגיע גם ליראת ה'.

(כתר-שם טוב עמי כג)

הסבר אחר: לגבי ה'משה' שבכל נשמה, דהיינו כוח הדעת וההתבוננות (כידוע שמשו רבנו ממשיך את בחינת הדעת בנשמות ישראל), מילתא זוטרתא היא להגיע ליראת ה'. שכן, כאשר אדם מתבונן בגדולת הבורא, כיצד הוא בוחן כליות ולב וכל צעדיו יספור, תיקבע בלבו יראת ה' לכל היום כולו, כשיחזור ויתבונן בזה אפילו בהתבוננות קלה.

(תניא פרק מ"ב)

ביאור נוסף: על-ידי הלימוד במדרש ואגדה, שניתנו לנו על-ידי משה, אפשר להגיע בקלות לדרגה של יראת ה'. כמאמר רז"ל (אבות דרבי נתן ספכ"ט) "כל מי שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש, לא טעם טעם של יראת חטא". וכמו כן אמרו (ספרי פרשתנו ספי"א): "למוד דברי אגדה שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם".

(אור-התורה דברים, עמי תקסט)

ועוד: הכנעה ושפלות מביאות ליראת-שמים, כדכתיב (משלי כב), "עקב ענווה יראת ה'". לכן נחשבת יראת ה' למילתא זוטרתא לגבי משה, העניו מכל אדם, שאמר על עצמו "ונחנו מה" (בשלה טז). ומטעם זה עצמו קל גם לכל אדם להגיע ליראה, שכן בכל נשמה ישנה בחינת "מה", הביטול להקב"ה.

(אור-התורה דברים, עמי תקסט)

"דגנך ותירושך ויצהרך" (יא,יד)

אומר הגה"ק רבי לוי-יצחק ע"ה, אביו של כ"ק אדמו"ר: בפסוק זה נרמזות שלוש הגאולות של חג הפסח, פורים וחנוכה.

דגנך – חג הפסח. שכן גלות מצרים החלה בחלומו של יוסף והנהגה אנחנו מאלמים אלומים" (וישב לו), וזהו דגן. לאחר מכן ירדו בני יעקב למצרים לשבור בר – דגן. בני-ישראל יצאו ממצרים כאשר "משארותם צרורות בשמלותם" (שמות יב) – שוב דגן.

תירושך – פורים, שכן נס פורים אירע על ידי יין (ושתי נטרדה במשתה היין ובמקומה באה אסתר, וכן מפלת המן היתה במשתה היין שעשתה אסתר).

יצהרך – חנוכה, שהרי נס חנוכה קשור בכך השמן.

(מפי השמועה)

פרשת עקב

והיה עקב תשמעון (ז,יב)

במילה עקב שני פירושים: רש"י מפרש שהכוונה ל"מצוות קלות שאדם רש בעקביו", ובחסידות מבואר שיש כאן רמז לעקבתא דמשיחא, שאז בוודאי "תשמעון", מכיוון ש"סוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן" (רמב"ם הלכות תשובה פ"ז). שני הפירושים קשורים זה בזה, שכן הן בקיום המצוות הקלות והן בעבודה בעקבתא דמשיחא באה לידי ביטוי ההתבטלות הגמורה לה'.
 קיום המצוות הקלות – כאשר קיום המצוות נעשה מתוך תענוג, ייתכן שהמצוות החמורות יהיו חביבות יותר מן המצוות הקלות. אך מי שמקיים מצוות מתוך קבלת-עול טהורה, מקיים את כולן בשווה, ואינו מבחין בין קלות לחמורות.

העבודה בעקבתא דמשיחא – עקבתא דמשיחא הוא זמן של הסתר פנים וחושך כפול ומכופל. עבודת ה' בתקופה כזו היא בעיקר מתוך קבלת-עול ולא מתוך תענוג, כך שנעדר לגמרי ה"אני" של האדם, והעבודה מבטאת ביטול מוחלט לה'.

(לקוטי שיחות, כרך יט, עמ' 71)

"כי תאמר בלבבך רבים הגויים האלה ממני" (ז,יז)

מפרש המגיד ממזריטש:

"כי תאמר" – אם תחשוב לעצמך;

"בלבבך רבים הגויים האלה" – שיש בליבך גויים רבים, מידות רעות;

"ממני" – עליך לדעת שאתה אשם בכך, כי אם היית דבק בקב"ה ובטל אליו, היית מסוגל להפוך מידות אלו לטוב. וכפי שאנו רואים שכאשר מחזירים חיטה לשרשה, לכוח הצומח שבאדמה, והיא נרקבת שם, היא משתנית ומתרבה מחיטה אחת לחיטים רבים.

(מגיד דבריו ליעקב עמ' כד)

בעת ההוא הבדיל ה' את שבט הלוי... לעמוד לפני ה' לשרתו... ה' הוא נחלתו" (י,ח-ט)

"לוי" קשור עם עניין הגבורות, כידוע שכהנים ולויים הם חסד וגבורה.

נמצאנו למדים: כאשר רואים עניין של גבורות – חושך כפול ומכופל של הגלות – צריך לדעת שכוונת ההסתר היא להוסיף באור הקדושה, כיתרון האור מן החושך – "לעמוד לפני ה' לשרתו... ה' הוא נחלתו".

(מהתועדות שבת-קודש פרשת עקב תשמ"ה. התועדות תשמ"ה כרך ה, עמ' 2769)

מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוקיך (י,יב)

אטו יראת-שמים מילתא זוטרתא היא? אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא (ברכות לג)

הדבר תמוה ביותר, שהרי בפסוק נאמר "שואל מעמך" ולא "שואל ממשה"!

אלא המורא מפני תלמיד-חכם מביא ליראת ה', כמאמר רז"ל (פסחים כב) "את ה' אלוקיך תירא

כל מבנה הגוף, ועניינו ברוחניות הוא עניין האמונה שהיא היסוד על כל המצוות כולן¹⁶]. אומרים עליה "כלה נאה וחסודה".
 ואילו בנידון-דין – מיחלפא שיטייהו: לדעת בית הלל, אם הקדיחה תבשילו – שזהו ככל ענייני האדם התחתון, עליו נאמר¹⁷ "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", ו"אתם קרויין אדם"¹⁸, על-שם "אדמה לעליון"¹⁹, כמו שכתוב²⁰ "ועל דמות הכסא דמות כמראא אדם עליו מלמעלה" – הקב"ה שנקרא חתן וכנסת-ישראל שנקראת

הטענה היא שאין התאמה בין הנשמה להגוף או בין

האדם העובד לעבודתו בחלקו בעולם, ולכן רצונו

להתגרש מעבודה זו ולמצוא עבודה אחרת קלה יותר

חיסרון קטן הרבה יותר מאשר היתה חיגרת או סומא – אזי נעשה היפך עניין הקידושין; ואילו לדעת בית שמאי מבלי הבט על גודל החיסרון, הנה כל זמן שאין כאן איסור על-פי תורה ("מצא בה ערוות דבר"), שאז אסורה לישב תחתיו – צריך להיות עניין הקידושין בתוקפו.

ולכאורה, היתה צריכה להיות השיטה זה לצומת זה – שבהתאם לאופן ההנהגה בתחילת הקידושין, יהיה אופן ההנהגה גם המשך כל זמן הנישואין, אם באופן של הקפדה על החסרונות כו', או להיפך.

ד. ולהבין כל זה יש להקדים תחילה ביאור תוכן העניין דקידושין וגיטין בעבודת האדם – שזהו עניין עיקרי שבו משתקף כללות עניין עבודת האדם לקונו:

ידוע²¹ שכללות העניין דאיש ואשה, חתן וכלה, נמשך ונשתלשל מעניינם ברוחניות –

כלה, אשר, משמעות השידוך ביניהם הוא שהנשמה (הכלה) מקבלת על עצמה ומתחילה למלא את שליחותו של הקב"ה (החתן) בעולם, כמאמר המשנה בסוף מסכת קידושין: "אני נבראתי לשמש את קוניי".
 ומוה נמשך גם באיש ואשה למטה – שהתכלית היא כמאמר רז"ל²² "איש ואשה זכו שכינה ביניהם"²³, על-ידי-זה שבונים "בניין עדי עד"²⁴, בדוגמת אדם וחווה בהיותם בגן-עדן, כנוסח הברכה בכל נישואי איש ואשה²⁵: "כשמחך יצריך בגן-עדן מקדם", שאז היה עניינם – כמפורש בקרא: "ויניחו בגן-עדן לעבדה ולשמרה"²⁶, לעבדה אלו רמ"ח מצוות עשה, ולשמרה אלו סס"ה מצוות לא תעשה (כהפירוש בתרגום יונתן ובזוהר²⁷).

ובעניין זה יש פלוגתא בין בית שמאי לבית הלל: הן בהנוגע להמעמד ומצב שקודם התחלת העבודה (עניין הנישואין) – שזוהי הפלוגתא ב"כיצד מרקדין לפני הכלה"

23 (2) ולהעיר ממ"ש בספרים (ראה נעטי-גבריאל הל' נישואין ח"א רפ"כ. וש"נ). שעדי קידושין צריכים להרהר בתשובה, והיינו, שהשראת השכינה שע"י נישואי איש ואשה פועלת גם על אלו שרק משתתפים בכך.
 24 (2) נוסח ברכת אירוסין ונישואין.
 25 (2) בראשית ב,טו.
 26 (2) ח"א כו, א. תק"ו תכ"א (סכא). תנ"ה

16 ראה גם מכתב י"ט אד"ש שנה זו (אג"ק ח"ח ס"ע רפו ואילך), ובהנסמך בהערוות שם.
 17 ראה גם לקו"ש ח"ג עמ' 984. ועוד.
 18 בראשית א,כו.
 19 יבמות סא, רע"א. וש"נ.
 20 ראה של"ה ג, רע"א. כ.ב. ועוד.
 21 יחזקאל א,כו.
 22 סוטה יז,א.

(כדלקמן ס"ה); והן בנוגע להמעמד ומצב שלאחרי התחלת העבודה, בעיצומה של העבודה – שזוהי הפלוגתא בנוגע לעניין הגירושין, "לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן כו", מתי אפשר לעזוב את אופן העבודה שעסק בה עד עתה ולעבור לעבודה אחרת (כדלקמן ס"ז). ועל-פי זה יתבאר הטעם שמיחלפא שיטתייהו רבית שמאי ובית הלל בין קודם התחלת העבודה ובין לאחרי התחלת העבודה.

ד. ויש לבאר תחילה פלוגתת בית שמאי ובית הלל "כיצד מרקדין לפני הכלה" – על-פי הביאור בליקוטי-תורה²⁷ ד"ה "תנו רבנן, כיצד מרקדין לפני הכלה", שאמר רבינו הזקן בחתונה (כמצויין בה"ביכלאך" שבהם נרשמו התאריכים והמאורעות דאמירת המאמרים²⁸): כרי שיוכל להיות השידוך בין נשמת איש ישראל (כלה) להקב"ה, שהנשמה תוכל למלא את שליחותו של הקב"ה בעולם, יש צורך בנתינת כוח מלמעלה – שזהו העניין ד"מרקדין לפני הכלה", וכפי שנמשך גם בעניין נישואי איש ואשה כפשוטם, ש"מרקדין לפני הכלה" הוא עניין המשכת השמחה בהכלה.

ובעניין זה יש ב' שיטות: א) "בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא" כמבואר בליקוטי-תורה²⁹ ש"בית שמאי שורשם מבחינת הגבורות עליונות, על כן נקראו שמאי, עניין שאמרו רז"ל³⁰ על פסוק³¹ "ושם דרך כו" – "כל השם אורחותיו", דהיינו ששוקל דרכיו איך ומה הוא... וזהו כלה כמות שהיא, כלומר, כמו שהיא העליה מלמטה... אם רב ואם מעט", היינו שלפי ערך עבודת הנשמה באתערותא

דלתתא, הנה באופן כזה נמשך הסיוע והשפעת האור מלמעלה, שזהו עניין "מרקדין לפני הכלה".

כלומר: הן אמת שהסיוע מלמעלה שנמשך בברכתו של הקב"ה הוא גדול יותר מהכלים שמכניס מלמטה, וכדברי הגמרא במסכת יומא³² "אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, מלמטה מקדשין אותו מלמעלה", אבל אף-על-פי-כן, הרי זה בערך העבודה, והיינו, שהסיוע "הרבה... מלמעלה" תלוי בהקידוש "מעט... מלמטה" (שלכן כאשר חסר הקידוש מעט מלמטה אזי לא נמשך כלל הסיוע מלמעלה), ובמילא, ככל שיגדל הקידוש "מעט מלמטה", כך תהיה המשכת הסיוע "הרבה ומזה מובן, שכאשר הכלה היא "חגיגת או סומא", אזי אי-אפשר שתהיה ההמשכה מלמעלה באופן נעלה ביותר, כי אם, "כלה כמות שהיא".

ב) "ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה", אפילו אם "היתה חגיגת או סומא" – כמבואר בליקוטי-תורה³² ש"בית הלל ששורשו מבחינת החסדים, חולק על בית שמאי, שלא יהיה ההמשכה לפי ההעלאה, אלא אדרבה, תחילה יהיה המשכה מלמעלה למטה, ויהיה אז ממילא יפלו כל החיצונים שלא לה' המה... וזהו פירוש כלה נאה וחסודה, חסודה הוא לשון נפעל... דהיינו שנעשית חסודה על-ידי המשכת חסד עליון מלמעלה למטה להיות גילוי אלוקות, אזי ממילא יפול הרע, ויהיה בחינת...כלה נאה... אפילו (אם היתה תחילה) חגיגת או אפילו סומא".

ועל-דרך שמצינו במדרש איכה רבה³³ על הפסוק³⁴ "השיבנו ה' אליך ונשובה", אמרה

(פח,ב).
 (27) ש"ה ש"מ, טעב ואילך.
 (28) ראה הערות וצינונים מכ"ק אדמו"ר ללקו"ת שם: נדפס (בשינויים) במאמרי אדה"ז – הנחות הר"פ ז"ל (ע' מה) ונרשם עליו: "חתונה ולאבין".
 (29) שם,ג.
 (30) מור"ק ה' סע"א.
 (31) תהילים נכג.
 (32) לט, רע"א.
 (33) בסופו.
 (34) איכה בסופו.

כאשר רק שתי-עשרה נשים מבקרות בה בחודש, הואיל כ"ק אד"ש לאמר, כי אמו של משה רבינו היתה רק אשה אחת.
 (י) מתוכן הברכה של כ"ק אד"ש לחתן-כלה (אשר כפי הנראה היו זקוקים לחיזוק ביסודות בנין חיייהם):
 כאשר חתונה נקראת בנוסח הברכה שתקנו אנשי כנסת-הגדולה בשם "בנין עדי עד", ובצורכי האדם – מאכל ומשקה, לבושים ובנין – בניין עולה בקושי יותר, [=שבנייתו דורשת יגיעה ומאמץ רב], אבל לכן הוא קיים לזמן ארוך יותר ולדורי-דורות, ונעשה מחומר חזק הקיים אלפי שנים, ולכן מובן כי מחיר בנין הוא שלא-לפי-ערך הרבה יותר ממחיר מאכל ומשקה. ומזה מובן כי עניינים חיצוניים ו"מה שיאמרו הבריות" שפילן דערביי א קלענערע ראל [=תופסים מקום קטן יותר] כי עצם הבניין הוא אויסגערכנט על [=מחושב ומתוכנן ל] מאות אלפי שנים. וזה צריך להיות גם היסוד ביחס לחתונה, ואשר כל העניינים הקשורים עם חתונה, אם עושים אותם כדבעי למהווי, התועלת מזה היא לא רק לעצמו, אלא לדור ישרים יבורך ולדורי דורות. וגם מי שאצלו תופסים מקום עניינים חיצוניים ועוברים ו"מה

שיאמרו הבריות", הנה גם איש כזה מתחשב בהם רק בעניינים קלי הערך שגם הם זמניים, אבל בבנותו בניין עדי עד, גם איש כנ"ל אינו מתחשב בדעתם של אנשים עוברים או בתנאים עוברים. ולכן הברכה היא שיבנו ביתם מחומר שיכול להתקיים עדי עד, שזהו תורתנו הקדושה והמצוות שנוסו במשך אלפי שנים ובתנאים שונים ועמדו בכל הבחינות, וזה יביא להם אושר אמיתי, שזה גם באושר בגשמיות ואושר ברוחניות.

טברסקי-
 ABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn, N. Y. 11213
 Hyacinth 3-9250

חתן מנענדל שניאורטאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקווי
 ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ו' שבט תשל"ז
 ברוקלין

א אלה"ה רה"ח אי"א נו"נ בנש"ק
 אלה"ה כו"ג מו"ה ישראל מרדכי
 ט"ו

שלום וברכה!
 במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונה
 בנו האברך הו"ח אי"א נו"נ כו"ג מו"ה נחמן
 יוסף שי' עם ב"ג מרת אסתר תחי' ליום ז'
 שבט הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתך מכל טוב
 מזל טוב ושחתי' בשעה טובה ומצלתח ויבנו
 בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה
 והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה וזהו
 תורת החסידות.

ובת"ר וזוג' הרבנית תחי' ירוו מהם ומכל
 יו"ה שי' רוב נחת חסידו.

להנני
 זכרתיך וברכתך מזל טוב
 מזל טוב ואלה"ה רה"ח
 אלה"ה כו"ג מו"ה ישראל מרדכי
 ט"ו

איגרת ברכה ששיגר הרבי לבנו של הנ"ל, רבי ישראל-מרדכי טברסקי, שמילא את מקום אביו בהנהגת חצר רחמסטרביקה, לרגל נישואי בנו הרה"ח ר' נחמן-יוסף שיחי

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Office Address:
בני ברק, בני מנחם הסיני
BROOKLYN 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

בני ברק, בני מנחם הסיני
ברוקלין.

שיש הרחיצת הרחיצת התייה נויים אייט
בנשיק גוט רחוקים זכו' וכו'
מהורי"ר יחנן שי'

שלום וברכה!
בנוקם ובשענה קבלתי מכתבו מחיי מנייץ, גו מודיע אשר
ביום ד' אלול הבעיל התי' התונה בנו בכורו שליטיא:

והנני בזה להביע ברכותי מקוליע, ברכת מזל טוב מזל טוב,
התי' החתונה בשעה טובה ומוצלחת ויעלה הזיווג ליפה ויב' נו' בנין עדי
עדיעל יכודי התורה וזמירות כפי שנכתבנו בהורה החבירות האז תורה דאיה,
זיראו מהם ומשאר ילידיהם שי' רוב נחת וקנו בגמיות וברוחניות גם יחד.

לדוע אשר ענין הזיווג הוא למעלה מדרך ההשתלשלות, ובכח
שדומה לקריים, דבעתיקא הליץ מילתא, היינו שזהו השמחה מאזר המקיף,
וייל שזהו שפינו בענין הנסואין ענין המקיף המקיף עיג
הכלה לגד, שזהו ענין נתינת הטבעת,

ובידוע, שאף שבמשנה אי' נקני' בכסף, אבל כבר אמרו בתקין
השקן ה' בחתונה ותקון לוי'ד תקון כייא (נה' עיג), ובגין אימתי
לגבי כלה האז לי מקודשת בטבעת זו, וכדאי' גיב במטה מקומות אשר בני
ארץ ישראל מקדשים בטבעת (הילוף) כהגאים שבין בני + + + + + בכל לארץ ישראל,
ג'ים של שלמה, ובכיים).

אשר נתינת הטבעת הוא מקיף על (אנבע) הכלה וזא מחתן, הכלה
מסובבת אח החתן ז' פעמים שזהו מקיף על החתן הבא מחבלת, ועי' דלעיל
נקמה חסובב גבר, ושני מקיפים אלו באים החתן החופה, שזהו מקיף כללי על
החתן והכלה גם יחד, היינו מקיף בינה לזו, ומבואר הענין בלקו"ה שהייט ל'
על כל כבוד חופה, זאין כאן מקום להאריך.

החום מעין הפתיחה, כרית זיווג קודם
שיב סבדו ומוקירו

נייב: בחור דרשה געשאנק, מוסף סערמיסקאס על הבילה,
וענין השיכות לרשה געשאנק ענין לקו"ה פי' נשא דכייט עיג.

איגרת ברכה ששיגר הרבי (מנחם-אב תשי"א) לאדמו"ר רבי יוחנן טברסקי מרחמסטרביקה לרגל נישואי בנו בכורו. באיגרת מבאר הרבי את ענין ה'מקיפים' הנמשכים בעת נישואי חתן וכלה

עמ' 247].
ז) על שאלת... שבתו נפגשה עם בחור אחד, שמשכימים... אבל באשר לו אחות בכירה, הוריו אינם מסכימים לחתונתו טרם נישואי אחותו. ובאשר צריכים להתוועד ההורים משני הצדדים לדון בזה, ושואל מה שיש לומר להם. הואיל כ"ק אד"ש לענות שעליו למצוא ג' ברנים שישפיעו עליהם שעל יסוד המאמר של

חז"ל שמי שעברו עליו כ' שנה וכו', יתנו לו היתר לנישואין. ואחר שיקבל היתר ישקיע החתן מכספו, והכלה מכספה, איזה סכומים להכנסת כלה עבור אחותו [השווה: 'שידוכין ונישואין' עמ' 66].
ט) [ג' כסלו תשכ"ז] כשמסרתי אתמול לכ"ק אד"ש שאלת... בדבר המקווה ב... שהשכונה נתרוקנה מיהודים, וקשה להזויק המקווה,

כנסת ישראל לפני הקב"ה, ריבוננו של עולם, שלך הוא, השיבנו" (בידך הוא וכך תולה לקבל ולהשיב אותנו³⁵), היינו שתחילה צריכה להיות פעולתו של הקב"ה – "השיבנו" ואחר-כך – "ונשובה".

ולכן, בית שמאי ששרשם ממידת הדין והגבורה, סבירא להו שיש להחמיר ולהקפיד ולשקול כל דבר איך ומה הוא, "כלה כמות שהיא" – איך יהיה מעמד ומצב הנשמה בעבודתה למטה (כפי שניכר בה עוד קודם

ישנו אופן ההנהגה של חסידים שמחמירים על עצמם ומוסרים נפשם על קיום כל התורה ומצוות... אבל העבודה צריכה להיות באופן שהנשמה נשאת קשורה בגוף

וזהו גם טענת בית הלל – והלכה כמותם – שצריך להיות הסדר ד"כלה נאה וחסודה", דהיינו, "המשכת חסד עליון מלמעלה למטה", ועל-ידי זה נפעל גם אצל "חיגרת או סומא" שתהיה "אשה כשרה (ש)עושה רצון בעלה"³⁶, ובעלייתו של הבעל היא עולה עמו³⁷, היינו, שמתבטל החיסרון דחיגרת או סומא, ונעשית כלי שלם – להיות "חברתך ואשת בריתך" (כהסיום דמסכת גיטין).

[ועניין זה משתקף גם בנישואי איש ואשה למטה – שיש ב' אופני הנהגה ד"מרקדין לפני הכלה", "כלה כמות שהיא", או "כלה נאה וחסודה" (אפילו אם "היתה חיגרת או סומא")].

א. אמנם, במה דברים אמורים – קודם התחלת קודם שירדה הנשמה למטה להתלבש בגוף – נמצאת היא בעולם שלמעלה, שהוא "עולם ברור"³⁸, שהטוב אינו מעורב עם הרע, כפי שיהיה גם למטה לאחר גמר הבירורים, שאז תהיה הלכה כבית שמאי (כדאיתא בכתבי האריז"ל³⁹).

35 פ' מת"כ.
36 תרבא"ר פ"ט. הובא ברמ"א אה"ע סו"ס טו.
37 כתובות מח"א.
38 פסחים נ"א, וש"נ.
39 ראה מק"מ לזח"א י"ב. והובא בלקו"ת קורח נד, רע"ג.
40 ב"ר פ"ח, ה. הובא בלקו"ת שה"ש שם.
41 ע"פ לשון חז"ל – חגיגה ה"ב.

יותר, כדלקמן.

וזהו תוכן הפלוגתא דבית שמאי ובית הלל (ורבי עקיבא) בנוגע להמעמד ומצב שלאחר הנישואין (בניגוד לפלוגתתם במעמד ומצב שלפניו, "כיצד מרקדין לפני הכלה") – "לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן כו".

ז. ביאור הרבנים:

יכול להיות מעמד ומצב שלמרות שכבר היה עניין הנישואין, היינו, שהנשמה (איש) נתלכשה בגוף (אשה)⁴² זה, וניתן לה חלק בעולם שבו צריכה להיות עבודתה, וגם ניסתה והתחילה לעסוק בזה – אף-על-פי-כן, באה הנשמה בפני בית-דין של מעלה, וטוענת, שאין ביכולתה להשתלט על הגוף, כיוון שיצרו גדול כו', ואין ביכולתה לפעול בבירור חלקה בעולם מצד גדול ההעלם וההסתור כו', והיינו, שהטענה היא שאין התאמה בין הנשמה להגוף או בין האדם העובד לעבודתו בחלקו בעולם, ולכן רצונו להתגרש מעבודה זו ולמצוא עבודה אחרת קלה יותר.

ובזה פליגי בית שמאי ובית הלל:

בית שמאי – שהנהגתם במידת הדין והגבורה, שלכן מחמירים בכל ענייני תורה ומצוותיה – סבירא להו שלא יועילו שום תירוצים; כיוון שניתנה לאדם עבודה ושליחות זו, היינו, שמלמעלה חיברו ביניהם (עניין של נישואין) – חייב הוא למלא אותה עד כמה שתהיה קשה, שכן, גם כאשר זוהי עבודה קשה ביותר, הרי "לפום גמלא שיחנא"⁴³, ובמילא, עליו לעבוד עבודתו עד קצה האחרון, "עד דכדוכה של נפש"⁴⁴, ו"עד מיצוי הנפש" (כלשון הספרי)⁴⁵, ואין לו לעזוב עבודה זו, ומוכטח לו שכאשר "לא ידח ממנו נידח"⁴⁶.

וזהו "לא יגרש אדם את אשתו" – "אלא אם כן מצא בה ערות דבר", היינו, שישנו פסק-דין בתורה שזהו "דבר ערוה", שאז היא אסורה לו וחייב לגרשה:

ייתכן אמנם ש"לא תמצא חן בעיניו", היינו שמצד בחינת המקיפים שבנשמה (עניין ה"חן")⁴⁷, אין התאמה בין הנשמה להגוף, בין האדם העובד לעבודה בחלקו בעולם; וייתכן אפילו ש"הקדיחה את תבשילו", היפך ההנהגה ד"אשה כשרה עושה רצון בעלה"; ואף-על-פי-כן, כל זמן שאין פסק-דין על-פי תורה שהחבור של נשמה זו עם גוף זה, או אדם זה עם עבודה זו, הוא חיבור וצירוף שאינו ראוי – מוכרח הוא להמשיך בעבודתו זו למרות היותה עבודה קשה ביותר.

אבל בית הלל – שהנהגתם היא במידת הרחמים, מצד רחמים רבים עליונים – סבירא להו שיש להתחשב במעמדם ומצבם של בני-אדם קרוצי חומר, יושבי בתי חומר, ולמצוא אופני עבודה קלים יותר, ובלבד שיוכלו בקלות יותר למלא את רצון הבורא, החתן של ישראל (הכלה).

כלומר: למרות שהיה אמנם – עניין של קידושין "כדת משה וישראל", כולל גם ברכות נישואין, שמורה על ההסכמה והמשכת הסיוע מלמעלה, אבל אף-על-פי-כן, כאשר רואים אחר-כך שאין שלום וחיבור ביניהם, האשה אינה עושה (אלא ממרה את) רצון בעלה, החומר אינו עושה את רצון הצורה, והגוף אינו עושה את רצון הנשמה – אזי יש מקום לומר שנשמה זו צריכה גוף אחר שיהיה נוח יותר, וגוף זה צריך נשמה אחרת שתהיה תקיפה יותר. ועל-דרך זה בנוגע לעבודה בחלקו בעולם, שכאשר אינו מצליח בעבודה זו, ואדרבה כו'

שאלתי בשם החתן... שאצלו זה יום חופתו – כי להיות שלא הספיק בבוקר להיות על ה"אוהל", ושואל אם הוא ילך שמה לפני מנחה, או יתפלל מנחה מוקדם (כי רוצה עוד לקבל סידור כ"ק אד"ש למנחה). ויען כ"ק אד"ש כי יותר טוב שיילך ל"אוהל" לפני המנחה ויספיק לשוב למנחה, ואגב אמר לי כ"ק שמשום חנוכה טוב שידלג באלה המקומות שב"מענה לשון" המזכירים חטא ועוון.

ד) מרת... אשר בהסכמת כ"ק אד"ש הוקבע זמן חתונתה [...] לחודש אלול, הנה מסיבות שונות מהנמנע לסדר שהחתונה תהיה לפני ח"י אלול, ושואלת אם כ"ק אד"ש מסכים לזה.

המענה: תושיב ג' רבנים, ותספר להם כי החתונה של ר' ברוך אביו של אדמו"ר הזקן זצ"ל – היתה בח"י אלול, ושיפסקו הרבנים הנ"ל לה, כי טוב לעשות החתונה בח"י אלול.

ה) על שאלות... אשר חתונתו היתה באלול תשי"ד:

1. אם מברכים "שהחיינו" על טלית גדול בפעם הראשונה – ענה: "לא ראיתי נוהגין כן, ולכל היותר יכול לצרף לאכילת פרי חדש, אבל לא בלא זה".

2. כששבעת ימי המשתה הם בימי הסליחות אם אומרים תחנון בסדר הסליחות ואיך נוהגים המניין, ענה: "לרגעים אלו יהיה החתן בחדר אחר".

ו) אחד התלמידים התמימים שואל בדבר מה שמציעים לו שידוך אשר שם המדוברת לאה, ושם אמו של הבחור אסתר-לאה, אם יתעניין בשידוך.

המענה: "כיון ששם אמו תי' כנ"ל כבר פס"ד הצ"צ [פסק דין הצמח-צדק] שאין מקום לחשש [ש"ת אה"ע סקמ"ג] [שאלות ותשובות אבן-העזר סימן קמ"ג] [השווה: 'שידוכים ונישואין' עמ' 69].

ז) על שאלת... איך לנהוג בעניין השושבינין בחתונתו, כיוון שלכלתו אין אב, ענה כ"ק אד"ש, שהשושבינין יהיו אמה של הכלה וגם זוג מקרוביה וידידיה [השווה: 'מקדש ישראל'

ומקבלים משקה מידי הק'. אחר-כך החל הרבי להתוועד במוצאי-שבת ונוהג זה נפסק. במוצאי שבת-קודש פרשת עקב תשל"ח, בעיצומה של ההתוועדות, קרא הרבי להרה"ח ר' בערל שיחי' גורביץ (מנהל בית-הרבקה בצרפת) בקשר לחתונת בנו הרה"ת ר' מנחם-מענדל שאירעה באותו שבוע, ומיד לאחר-מכן קרא לחתן והעניק לו בקבוק משקה עבור החתונה.

כדאי שינגנו "הניגון הידוע"

"בוראי החתונה כדמו"י [כדת משה וישראל], ולכן כדאי שינגנו קודם טקס הקידושין הניגון הידוע (דר' בבות) של אדה"ו [אדמו"ר הזקן] – כתב הרבי בד' בטבת תשמ"ו (תשורה סימפסאהן – י"א באדר א' תשס"ה, עמ' 9).

המתכון לאושר גשמי ורוחני

הנה לקט תשובות ומענות בענייני שידוכין ונישואין שרשם יו"ר המזכירות, הרבי הרב חיים-מרדכי-אייזיק חודוקוב ז"ל מפי הרבי (הדברים מובאים כמעט כלשונם, מלבד תיקונים קלים בנוסח ובסדר):

א) בחורש אלול תשי"א בשם... שאלתי את כ"ק אד"ש סדר ליום לפני החופה עברו ועבור כלתו. ויען לי כ"ק אד"ש כי הלא החתן בטח ילך על ה"אוהל"... והכלה תאמר קאפיטלעך [פרקי] תהילים (ובעיקר הדגיש על ספר אחרון של תהילים).

ב) [ליל ה' חנוכה תשט"ו] בשבוע העבר שאלתי את כ"ק אד"ש בשם... אשר יום הולדת שלו ביום א' חנוכה, ושאל כי כאשר רוצה ללכת לרגל זה לבקר את ה"אהל" אם ללכת ביום הולדתו גופא, או – משום שחל בחנוכה – ללכת יום קודם, היינו ערב חנוכה. ויען כ"ק אד"ש כי ילך ביום ההולדת, היינו בחנוכה גופא.

ג) [כ"ו כסלו תשי"ב] היום אחר-הצהריים

44) רות רבה פ"ו, יג. קה"ר פ"ז, ח.
45) עה"פ ואהבת את ה' אלוהיך ואתחונן, ה.
46) ע"פ שמואל-ב יד, ו. וראה הל' ת"ת לארה"ו פ"ד סד"ג. תניא ספ"ט.
47) ראה ד"ה ויהי אומן תרכ"ו (סה"מ תרכ"ז עמ' 44)

42) ראה זח"א קכב, ואילך. בחיי בראשית ג, כא. ובבב"ב מאור"ל. וראה שיחת כל היוצא למלחמת בית דוד (לקו"ד ח"ד תשפ"ט, ספר השיחות תש"ב ע' 130 ואילך).
43) כתובות סו, רע"א. וש"נ.
44) ראה זח"א קכב, ואילך. בחיי בראשית ג, כא. ובבב"ב מאור"ל. וראה שיחת כל היוצא למלחמת בית דוד (לקו"ד ח"ד תשפ"ט, ספר השיחות תש"ב ע' 130 ואילך).
45) ראה זח"א קכב, ואילך. בחיי בראשית ג, כא. ובבב"ב מאור"ל. וראה שיחת כל היוצא למלחמת בית דוד (לקו"ד ח"ד תשפ"ט, ספר השיחות תש"ב ע' 130 ואילך).
46) ע"פ שמואל-ב יד, ו. וראה הל' ת"ת לארה"ו פ"ד סד"ג. תניא ספ"ט.

בניין עדי עד

הרבי מפתיע עסקן מסור מאנגליה במתנה מיוחדת, במלאת לו ולרעייתו חמישים שנות נישואים □ חתן ביום חופתו ילך לאוהל הק' והכלה תאמר פרקי תהילים □ הצד השווה בין בניית בית גשמי לבניית בית בישראל □ צרור הוראות, סיפורים והתבטאויות בענייני נישואים

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

מרת... לקחה זאת ללב. לכן ראיתי לנכון להסב תשומת לבך לכך, בתקווה שלא תקפיד על שהתערבתי בעניין אישי. התרשמותי כי מרת... מרגישה פגועה מהעדר כל התייחסות שלכם לחתונתה, ואינני יודע אם היא לא תרגיש מכך מבוזה לחלוטין.

דולר לכל שנת נישואים...

בשנת תשמ"ט מלאו יובל שנים לנישואיו של הרה"ח ר' זלמן יפה ז"ל, מחשובי העסקנים שפעלו בשירות הרבי במנצ'סטר, ומי שזכה לקירובים נדירים מצד הרבי. בשלהי חודש תשרי, כשעבר בחלוקת הדולרים שהתקיימה לאחר תפילת שחרית בביתו של הרבי – עצר הרבי לפתע, סימן לו באצבעותיו, ואז לפתע הכניס את ידו הק' לכיס הפנימי של הסירטוק והוציא מתוכו שטר של 50 דולר (ניכר היה שהרבי הכין זאת לפני-כן במיוחד עבורו). הרבי הושיט את השטר לר' זלמן ואמר לו: "זה עבור חגיגת 50 שנה לנישואיך, תחלק זאת לכל המשפחה שלך".

'משקה' לחתן בהתועדות

עד לאמורע הלב בשמיני-עצרת תשל"ח היו החתנים מכניסים בקבוק משקה ל'מוזכרות' לפני השבת שקודם חתונתם, ובמהלך התועדות השבת היו ניגשים אל הרבי

ביומנו של אחד התמימים מסופר על חתונה שהתקיימה בכ"ג כסלו (השנה לא ידועה). למחרת התעניין הרבי (כנראה אצל אחד המוזכרים) מי השתתף בחתונה. היה מאוד שבע-רצון מזה שכיבדו את הרה"ח ר' מנחם-מענדל שיחי' פוטארפס בקריאת מכתב הברכה (של הרבי) לחתונה. כמובן התעניין אם החתן אמר את כל המאמר. וכן אם המחיצה שבין הגברים לנשים היתה כדבעי.

מעודד את המשך הקשר

אחת מנשות אנ"ש קירבה אישה ליהדות. היא אף הביאה אותה אל הרבי ל'יחידות', אך לאחר-מכן ניתקה את קשריה עם המקורבת. לימים נישאה המקורבת לבן-זוגה, ויחדיו הגיעו השניים ל'יחידות' אצל הרבי. למחרת שיגר הרבי מכתב ארוך לבעלה של המקורבת ובסיומו ציין ("נ.ב.") להלן בתרגום חופשי מאנגלית:

מכיוון שכל דבר הינו ב'השגחה-פרטית', הנה בלילה הקודם ביקרו אצלי מר ומרת... (שם נעוריה:...). לראשונה הוצגה בפני מרת... על-ידי רעייתך, ושמתתי להיווכח או בקירוב הגדול של רעייתך ב... כאשר ביקרנוי אמש... התעניינתי אודתך. להפתעתי אמרה מרת... שהיא לא קיבלה מכם "מזל-טוב" לרגל שידוכיה ונישואיה. נוצר אצלי הרושם כי

— יש מקום להחליפה בעבודה אחרת, קלה יותר. ואף-על-פי-כן, לא יהיה זה באופן שעל-ידי זה יחסר חסוֹשֶׁלוֹם במילוי רצונו של הקב"ה בעבודה ושליחות הקודמת, אלא באופן

התורה על הרוב תדבר, ואצל רוב בני-ישראל, אי-אפשר לדרוש ולתבוע שמיד בהתחלת העבודה יהיה גם עניין התענוג בעבודה

אשרוני בנות⁵⁴, היינו, שקיום המצוות הוא מתוך תענוג ונחת רוח. אמנם, כאשר עבודתו היא באופן שחסר בה עניין ה"חן", והיינו, שבנוגע לפועל הרי הוא עובד עבודתו בשלימות, אבל הוא עושה זאת בדרך "מצוות אנשים מלומדה"⁵⁵, ללא רגש של אהבה ותענוג, כיוון שחסר אצלו ה"חן" בעבודה זו — אזי מצד מידת החסידות של רבי עקיבא, מאפשרים לו למצוא עבודה אחרת שתמצא חן בעיניו, ויוכל לעסוק בה מתוך תענוג, שאז תהיה עבודתו לה' בשמחה ובטוב לבב⁵⁶.

הנהגה, ההלכה היא — לא כרבי עקיבא, ולא כבית שמאי, אלא כבית הלל⁵⁷: התורה על הרוב תדבר⁵⁸, ואצל רוב בני-ישראל, אי-אפשר לדרוש ולתבוע שמיד בהתחלת העבודה יהיה גם עניין התענוג בעבודה. וכמו שכתב הרמב"ם בסוף הלכות

ש"יצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר"⁵⁹, וה"איש אחר" יבנה בית בישראל שבו יהיה "ושכנתי בתוכם"⁶⁰, "בתוך כל אחד ואחד"⁶¹, היינו, שיימצא יהודי אחר שיעסוק ויצליח במילוי העבודה והשליחות בחלק העולם הנ"ל, לעשות ממנו כלי לאלוקות.

ח. ואילו "רבי עקיבא אומר, אפילו מצא אחרת נאה הימנה, שנאמר והיה אם לא תמצא חן בעיניו":

רבי עקיבא, להיותו חסיד, מקור החסד, ועד שאומר ש"ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה", סבירא ליה יתירה מזה — שעבודתו של יהודי צריכה להיות גם באופן של "חן".

והיינו, שנוסף על שלימות העבודה כפועל ממש, צריכה להיות העבודה מתוך רצון ותענוג ("חן") — כפי שמצינו בנוגע ללימוד התורה שאמרו חז"ל⁶² "לעולם ילמד אדם תורה כמקום שלבו חפץ"; ועל-דרך זה בקיום

53 ראה פ"ח שער הברכות פ"ב, תו"א תולדות יח, סע"ב. לקו"ת בשלח א.ד. ובכ"מ.
54 ויצא ל"ג.
55 ישעיהו כט.ג. וראה תניא פל"ט (נגב), ובכ"מ.
56 טושו"ע אה"ע סק"ט ס"ג.
57 רמב"ם סוף הל' לולב. תניא פכו"ו.
58 ראה מו"נ ח"ג פל"ד.

קפו ואילך).
48 תצא כד.ב.
49 תרומה כה.ח.
50 ראה אלשיך עה"פ של"ה סט.א. ועוד.
51 ע"ז יט.א.
52 ולהעיר, שעניין זה הוא הנקודה המשותפת בין "ברכת הנהגין" ל"ברכת המצוות", אע"פ שבכמה עניינים חלוקים הם זה מזה.

תשובה⁵⁹, שבתחילת העבודה "אין מלמדין... אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר", שאז, עבודתו אינה מצד עניין התענוג, אלא מצד סיבה צדדית. ולכן, אין הלכה כרבי עקיבא שסבירא ליה שאפילו כאשר חסר רק עניין ה"חן" (חפץ ותענוג) בעבודה מסויימת, אזי כבר יכול לעזוב עבודה זו, ולעבור לעבודה אחרת שמוצאת חן בעיניו. ולאידך גיסא – אין הלכה כבית שמאי שיש חיוב על האדם להמשיך ולהתייטר בעבודתו הקשה עד מיצוי הנפש, מבלי לאפשר לו לעבור לעבודה קלה יותר. במקרים יוצאים מן הכלל צריכה אמנם להיות העבודה באופן של מסירות-נפש עד כלות הנפש ממש⁶⁰ – בנוגע לג' העניינים שעליהם אמרו⁶¹ "יהרג ואל יעבור", – וישנו אופן ההנהגה של חסידים⁶² שמחזירים על עצמם ומוסרים נפשם על קיום

(59) פ"י ה"ה.
 (60) זוהו העניין השני שבו "קונה את עצמה", מלבד גט (ס"א בגוף השיחה).
 (61) סנהדרין ע"ד א.
 (62) ראה שם ק"ב: "אספו לי חסיד, אלו צדיקים שבכל דור ודור... שמסרו עצמן כו".
 (63) "ל"ש עה"פ רמזו תקפא, ויק"ר פל"ב א.

(64) זכריהו יג,ו.
 (65) ראה כ"מ לרמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"ד.
 (66) וע"ד האמור לעיל (ס"ט) בשיטת ב"ה, שגם אם היתה היגרת או סומא, נותנים לה הנתינת כוח מלמעלה כו".
 (67) וירא יח,ט.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות" שירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

הליכה בדרכו של בעל ההילולא

עבודה עם עצמו והשפעה על הזולת

כדי להביא את הגאולה העתידה צריכה להיות השלימות בעבודה עם עצמו והשלימות בהשפעה על הזולת. כפי שזה היה אצל בעל ההילולא: הוא עבד את עבודתו שלו בשלימות, עד למסירות-נפש, כולל – על-ידי שכתב דברי תורה, נגלה תורה ופנימיות התורה. הוא היה רב ומנהיג, וניהל את צאן מרעיתו [נוסף להשפעתו על אומות העולם, ובפרט על-ידי כך שראו השגחה פרטית וניסים שאירעו עמו, וזה הוסיף אצלם באמונת ה', בורא עולם ומנהיגו]. נוסף לכך – שזכינו זכות גדולה וחלק קטן מחידושי התורה ודברי התורה שלו... ושני העניינים – העבודה עם עצמו ועם הסביבה – מרומזים בשני השמות "לוי" ו"יצחק": "לוי", "יילוה אישי אלי" מרמז על העבודה עם עצמו ("אלי") להתחבר עם הקב"ה ("אישי"). "יצחק" מרמז על העבודה של השפעה על הסביבה – יצחק הוא על-שם "כל השומע יצחק לי", דהיינו: ההשפעה על השומע ממנו, עד לכזה האוחז רק בדרגת שמיעה (שלמטה מראייה), ו"ב"ה השומע", אפילו שומע כזה שאינו מתאמץ "לשמוע" מה שמדברים, ורק שהמילים נכנסות לאוזניו – הוא פועל עליו סוף-סוף את העניין של "יצחק", הצחוק והשמחה, עד כפי שזה למעלה ממדידה והגבלה.

ולהוסיף ש"יצחק" לי" קאי בפשטות על שרה, וכפי שהיא שרה (בה"א), שיש לה שייכות עם העולם – על-דרך אשת בעל ההילולא, שהיתה יחד עם בעל ההילולא בגלות, ושם סייעה לו בעבודתו הק' (כנ"ל), כולל – על-ידי שאספה עשב ועשתה מזה דיו כדי שבעל ההילולא יוכל לרשום את דברי התורה שלו, שהיא לבסוף הוציאה מהגלות-בתוך-גלות במוסקבה ולאחר מכן הגיעו על-ידי כמה, כמה וכמה ממוצעים וכו' וכו'... – שהגיעו לברוקלין והודפס וכו'.

הלימוד מכך עבור כל אחד ואחד: כ"ה יהודי יש בו עניינים של "לוי" ושל "יצחק" – כפסק-דין הרמב"ם "לא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש אשר נרבה רוחו כו", ובנוגע ליצחק אבינו – יש לכל יהודי בתוכו את הכוחות מהאבות.

עבודתו של יהודי צריכה להיות בשני הקווים – עבודה עם עצמו, בקיום התורה והמצוות, "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם", כולל הזהירות במצוות קלות כבהמורות, והעבודה עם הזולת – על-ידי הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה. ומתוך מסירות-נפש, ובפרט בהמצאנו בסוף הגלות. וכמיוחד – בבואנו מהמשה-עשר באב, אשר "מכאן ואילך דמוסיף יוסיף", יוסיף חיים על חייו – הוספה בחיים כפשוטם אשר בפנימיותם יש חיים אמיתיים, תורה ומצוות, הם חיינו ואורך ימינו.

ועל-ידי הוספה במעשינו ועבודתינו – נזכה תיכף ומיד לשלימות השכר – הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, בגלוי ממש, יקויים ילוה אישי אליי הקב"ה עם היהודים, "עמו אנוכי בצרה" בגלות, ויוצא יחד עמם מהגלות בגאולה האמיתית והשלימה, כולל שלימות הצחוק והשמחה (יצחק).

(שבת פרשת עקב, י"ח במנחם-אב היתשמי"ט. יתורת-מנחם – התוועדויות תשמי"ט, כרך ד, עמ' 169-171)